

2019-05-27

Nairobi

Yttrande över betänkandet Ökat skydd mot hedersrelaterad brottslighet (SOU2018:69)

Ert dnr Ju2018/04195/L5

Den svenska ambassaden i Nairobi har anmodats att yttra sig över betänkandet *Ökat skydd mot hedersrelaterad brottslighet (SOU2018:69)*. Ärendet har beretts av ambassadör Anna Jardfelt och ambassadrådet Robert Larsson.

Ambassaden har granskat betänkandet huvudsakligen utifrån myndighetens uppgift som passmyndighet och inom ramen för sin konsulära verksamhet avseende ärenden där en nödställd med hemvist i Sverige, under en utlandsresa, utsätts för familjerelaterat våld och hot, ofta förbundet med hinder mot att återvända till Sverige. Sådana ärenden betecknas av utrikesdepartementet som familjekonfliktärenden och inkluderar ärenden om äktenskapstvång inklusive barnäktenskap, kvinnlig könsstympning och ärenden där unga vuxna och barn kvarhålls utomlands mot sin vilja, exempelvis inom ramen för s.k. uppfostringsresor.

Ambassaden finner att förslagen som utredningen presenterar sammantaget är viktiga för att stärka skyddet för personer som riskerar att föras utomlands på grund av hedersrelaterad brottslighet. Ambassaden lämnar dessutom följande detaljerade synpunkter på de överväganden och förslag i betänkandet som avser den internationella dimensionen av hedersrelaterad brottslighet.

Avsnitt 6.5 Överväganden kring reformbehovet m.m.

De lagändringar som utredningen föreslår tar sikte på barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning. Personer med hemvist i Sverige, både barn och unga vuxna, kan dock föras eller luras utomlands även i andra syften och därigenom fara illa. Sådana situationer har ofta en koppling till en patriarkal normkultur där individens vilja och livsval är underordnade kollektivets. På sidan 173-174 i betänkandet nämner utredningen bl.a. de

situationer när barn skickas utomlands för att placeras i s.k. uppfostringsanstalter. Enligt ambassadens erfarenhet kan även unga vuxna (ofta män) hamna i sådana situationer. Ambassaden instämmer i att de av utredningen nu föreslagna åtgärderna är angelägna för att motverka barnnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning. Men, mot bakgrund av förekomsten av andra situationer där barn och unga vuxna förs eller luras utomlands och där utsätts för, i vissa fall, allvarliga rättighetskränkningar, ställer sig ambassaden även positiv till utredningens resonemang om att frågan om en lagreglering med ett mer generellt tillämpningsområde kan övervägas i en särskild ordning.

Avsnitt 6.5.2 En ordning motsvarande den engelska (med s.k. skyddsorder) bör inte införas i Sverige

Ambassaden har en förståelse för utredningens övervägande och bedömning att en ordning motsvarande de brittiska *forced marriage protection orders* och *female genital mutilation protection orders* inte bör införas i svensk rätt baserat på att sådana förelägganden vore främmande inslag i den svenska rättsordningen. Ambassaden noterar dock att sådana verktyg kan ha ett mervärde för ett mer effektivt skydd av den utsatte i situationer där ex. familjemedlemmar initierat, i enlighet med lagstiftningen i vistelslandet, ett utreseförbud för den utsatte. I sådana situationer kan familjemedlemmarnas samarbete vara den enda möjligheten för ett återförande av den utsatte personen. I frånvaron av sådana verktyg ställs än större krav på en effektiv och väl fungerande myndighetssamverkan i Sverige.

Avsnitt 6.5.3 I förebyggande syfte bör ett utreseförbud för barn införas och passlagens regler ändras

Ett bortförande till utlandet innebär alltid en särskild sårbarhet och utsatthet för den bortförde. Utrikesförvaltningens möjligheter att bistå den utsatte kommer dessutom, beroende på omständigheterna i det enskilda fallet, inte sällan vara begränsade. Utöver de begränsningar som följer av folkrätten och bl.a. att en ambassad inte kan agera i strid med värdlandets lagstiftning, bidrar även säkerhetssituationen i vissa områden och länder till detta. Det är inte heller ovanligt att den utsatte även är medborgare i det land dit denne förts bort, vilket innebär att det landet betraktar den utsatte endast som dess egen medborgare. Av dessa skäl är det viktigt att förutsättningarna för att bedriva ett effektivt förebyggande arbete i Sverige, innan en eventuell utresa, är så goda som möjligt. Ambassaden instämmer därför i utredningens bedömning att det finns behov av att i Sverige kunna utfärda ett utreseförbud för barn som riskerar att föras ut ur landet för att ingå äktenskap eller utsättas för

könsstympning samt att ett sådant utreseförbud bör medföra inskränkningar i möjligheten för barnet att erhålla ett pass. Införandet av sådana verktyg skulle enligt ambassadens mening stärka det förebyggande arbetet i Sverige och ge bättre förutsättningar att skydda de barn som riskerar att föras utomlands.

Avsnitt 6.5.4 Närmare om utformningen m.m. av utreseförbudet

Ambassaden instämmer i utredningens förslag avseende utformningen av utreseförbudet och anser att det är en ändamålsenlig reglering att sådana beslut, enligt förslaget, ska meddelas av förvaltningsrätt efter ansökan av socialnämnd.

Avsnitt 6.5.5. Utreseförbudet bör vara straffsanktionerat

Ambassaden instämmer i utredningens förslag att utreseförbudet straffsanktioneras.

Avsnitt 6.5.6 Nya regler om utfärdande, återkallelse och spärr av pass

Ambassaden instämmer i utredningens förslag avseende regeländringar rörande utfärdande, återkallelse och spärr av pass.

Avsnitt 6.5.7 Utökade möjligheter att underlätta eller framtvunga ett återförande av personer som förts utomlands

Ambassaden har tidigare i remissvaret noterat att det i vissa situationer är en förutsättning att familjemedlemmar samarbetar kring ex. upphävandet av ett utreseförbud i vistelselandet. Mot bakgrund av att utredningen bedömer att det inte är möjligt att i den svenska rättsordningen införa liknande verktyg, som de engelska *protection orders* och utredningen inte heller i övrigt föreslår införandet av andra liknande verktyg, instämmer ambassaden i utredningens bedömning att det är (särskilt) viktigt att berörda myndigheters samverkan och arbetsmetoder behöver utvecklas. Ambassadens erfarenhet är att en sådan aktiv samverkan mellan myndigheter i Sverige kring enskilda ärenden kan ha en avgörande betydelse för att i vissa situationer möjliggöra ett återförande av den utsatte.

Avsnitt 7.4.5 Överväganden kring samverkan, arbetsmetoder m.m.

Ambassaden instämmer kring utredningens bedömningar och förslag gällande samverkan och arbetsmetoder. Ambassaden i Nairobi är en av de två ambassader (den andra regionala samordnaren är stationerad i Amman), som sedan hösten 2018 har en särskild regional samordnare inom ramen för den två-åriga familjekonfliktsatsningen som utredningen beskriver på sidorna 239-240. Ambassaden bedömer att satsningen hittills bl.a. har bidragit till ett mer

effektivt och systematiskt arbete kring enskilda familjekonfliktärenden i regionen samt bättre förutsättningar för nätverksbyggande och utvecklande av relevanta arbetsmetoder. En viktig del av arbetet är också att på olika sätt bidra till det förebyggande arbetet i Sverige.